

Sygn. akt I ACa 476/21

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2022r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział I Cywilny
w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Łakomiak

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2022 r. w Katowicach
na posiedzeniu niejawnym
sprawy z powództwa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego
Spółki Akcyjnej w Warszawie
przeciwko [REDACTED]
o zapłatę
na skutek apelacji pozwanych
od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach
z dnia 23 grudnia 2020r., sygn. akt II C 726/18

1). zmienia zaskarżony wyrok:

a) w pkt. 2 o tyle, że obniża zasądzoną od pozwanych solidarnie na rzecz powódki należność główną z kwoty 79937,96 (siedemdziesiąt dziewięć tysięcy dziewięćset trzydzieści siedem złotych 96/100) do kwoty 75405,55 (siedemdziesiąt pięć tysięcy czterysta pięć złotych 55/100);

b) w pkt.4 w ten sposób, że ustala w zakresie powództwa głównego, iż powódka przegrała w całości powództwo główne, zaś pozwani w tym zakresie sprawę w całości wygrali, natomiast w zakresie powództwa ewentualnego rozliczenie kosztów procesu nastąpi według zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów, pozostawiając w obu przypadkach ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu;

2). oddala apelację w pozostałym zakresie;

3). zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki 4773 (cztery tysiące siedemset siedemdziesiąt trzy) złote z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Piotr Łakomiak

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2020r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo główne; w pkt. 2 zasądził solidarnie od pozwanych [REDAKTED] [REDAKTED] na rzecz powoda Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej w Warszawie kwotę 79.937,96 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 3 października 2020, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz kosztami postępowania obciążył strony według zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Orzekając w powyższy sposób sąd ten ustalił, że w dniu 23 lipca 2008r. pozwani [REDAKTED] [REDAKTED] zawarli z pozwanym Powszechną Kasą Oszczędności Bankiem Polskim Spółką Akcyjną w Warszawie, w Oddziale nr 5 w Sosnowcu umowę Kredytu Hipotecznego MIX ze zmienną stopą procentową nr [REDAKTED] na kwotę stanowiącą równowartość 220.523,38 CHF (§ 2 ust. 1 Części Szczegółowej Umowy). Kredyt przeznaczony był na spłatę kredytu udzielonego na cele mieszkaniowe, spłatę kredytów na cele konsumpcyjne oraz dowolny cel nie związany z prowadzeniem działalności gospodarczej (§ 2 ust. 2 Części Szczegółowej Umowy). Wskazano, że kredyt jest udzielony na 240 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy (§ 2 ust. 4 Części Szczegółowej Umowy). W dalszej części umowy, określono stawkę referencyjną w dniu sporządzenia umowy, stałą marżę PKO BP SA, oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym, roczną stopę oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego, prowizję. Podano, że szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu sporządzenia umowy wynosi: 318.562,47 zł, szacunkowa wysokość kosztu który Kredytobiorca będzie zobowiązany ponieść z tytułu odsetek: 14.879,44CHF (§ 2 ust. 1 pkt 3 Części Szczegółowej Umowy). W § 4 Części Szczegółowej Umowy ustanowiono zabezpieczenia umowy w postaci hipoteki zwykłej, hipoteki kaucyjnej oraz przelewu wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, a także weksła własnego in blanco.

Wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo na rachunek kredytobiorców (§ 6 ust. 3 Części Szczegółowej Umowy).

Kredyt spłacany miał być do dnia 1 lipca 2028 r. w równych ratach kapitałowo- odsetkowych annuitetowych (§ 7 ust. 1 i 3 Części Szczegółowej Umowy). Spłata miała następować poprzez obciążanie rachunku pozwanych 1-każdego dnia miesiąca (§ 7 ust. 4 i 5 Części Szczegółowej Umowy w zw. z § 21 ust. 1 Części Ogólnej Umowy).

Jak ustalił to dalej Sąd Okręgowy, w § 11 Części Szczegółowej Umowy pozwani oświadczyli, że wzór umowy wraz ze wzorem załączników, o których mowa w ust.5, został im doręczony przed zawarciem umowy i zapoznali się z ich treścią (ust. 1), zostali poinformowani, iż ponoszą ryzyko: zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu, stopy procentowej, polegające na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej (ust. 2).

Z istotniejszych ustaleń, jakie poczynił sąd niższej instancji wynikało także, że w Części Ogólnej Umowy określono również zasady oprocentowania kredytu wskazując w § 5, że PKO BP SA pobiera odsetki od kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży oraz, w przypadku bilansowania, marży dodatkowej. W §2 ust. 5 CSU nie wskazano rodzaju stawki referencyjnej (np. WIBOR, LIBOR, EURIBOR lub inne) ani waluty dla tej stawki (np. PLN, CHF, EUR, USD lub inne) czy jej rodzaju (np. 1 msc, 3 msc, 6 msc 1 rok lub inne). Według Części Ogólnej Umowy stawką referencyjną dla umowy stron był WIBOR 3M (§ 1 ust. 1 pkt 16 COU. § 5 ust. 1 COU wskazywał, że pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypada w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej. Kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, w którym rozpoczął się następny trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach polskiego Kodeksu cywilnego (ust.1), zmiany wysokości stawki referencyjnej następują w dniu wymagalności raty spłaty kredytu i odsetek, z zastrzeżeniem ust. 3 (ust. 2), W całym okresie kredytowania Kredytobiorca może złożyć dyspozycję zmiany rodzaju stawki referencyjnej, najpóźniej 7 dni przed końcem okresu obowiązywania stawki referencyjnej. W dyspozycji zmiany rodzaju stawki Kredytobiorca wyznacza datę roboczego dnia, od którego będzie obowiązywała nowa stawka (ust. 3), Wzrost stawki referencyjnej wpływa na podwyższenie oprocentowania kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty kredytu i odsetek (ust. 4). W § 6 podano, że od dnia wypłaty PKO BP SA pobiera odsetki od kredytu według stałej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu

rozpoczynającym pierwszy i kolejne dwuletnie okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej IRS i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w dniu wypłaty kredytu. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypada w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem okresu 2 lat. Kolejne dwuletnie okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, w którym rozpoczął się następny dwuletni okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w latach, przewidzianych w przepisach polskiego Kodeksu cywilnego (ust. 1). Do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia obowiązywania stawki IRS PKO BP SA pobiera odsetki od kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej WIBOR i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w dniu wypłaty pierwszej transzy. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypada w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej. Kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, w którym rozpoczął się następny trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach polskiego Kodeksu cywilnego (ust. 2), Od pierwszego dnia roboczego włącznie następującego po dniu rozpoczęcia spłaty kapitału PKO BP SA pobiera odsetki od kredytu według stałej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne dwuletnie okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej IRS i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w drugim dniu roboczym następującym po dniu całkowitej wypłaty kredytu. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypada w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem okresu 2 lat. Kolejne dwuletnie okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, w którym rozpoczął się następny dwuletni okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w latach, przewidzianych w przepisach polskiego Kodeksu cywilnego (ust. 3), Zmiany wysokości stawki referencyjnej następują w dniach wymagalności raty spłaty kredytu i odsetek, z zastrzeżeniem ust. 5 (ust. 4), W całym okresie

kredytowania Kredytobiorca może złożyć dyspozycję zmiany rodzaju stawki referencyjnej, najpóźniej 7 dni przed końcem okresu obowiązywania stawki referencyjnej. W dyspozycji zmiany rodzaju stawki Kredytobiorca wyznacza datę roboczego dnia, od którego będzie obowiązywała nowa stawka (ust. 5), Wzrost stawki referencyjnej wpływa na podwyższenie oprocentowania kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty kredytu i odsetek (ust. 6). W § 7 podano, że zmiana wysokości stawki referencyjnej powoduje zmianę wysokości oprocentowania kredytu o taką samą liczbę punktów procentowych (ust. 1), marża dodatkowa jest pobierana w przypadku bilansowania, przez pierwszy i kolejne 3-letnie okresy kredytowania, licząc od dnia zawarcia umowy (ust. 2), na miesiąc przed upływem pierwszego i kolejnych 3-letnich okresów kredytowania, PKO BP SA poinformuje Kredytobiorcę o zmianie wysokości marży dodatkowej, listem poleconym lub poprzez doręczenie do rąk własnych za potwierdzeniem odbioru. Kredytobiorca wyraża zgodę na uznanie za doręczony list, wysłany przez PKO BP SA na ostatnio wskazane imię i nazwisko oraz adres Kredytobiorcy, w razie zwrotu listu do PKO BP SA (ust. 3). Marża dodatkowa, ustalona przez PKO BP SA na kolejny 3-letni okres kredytowania, obowiązuje jeżeli PKO BP SA nie otrzyma od Kredytobiorcy pisemnego sprzeciwu wobec nowej wysokości marży dodatkowej, w terminie 7 dni od dnia doręczenia Kredytobiorcy informacji o zmianie wysokości marży dodatkowej (ust. 4). Otrzymanie przez PKO BP SA sprzeciwu, o którym mowa w ust. 4, oznacza rezygnację przez Kredytobiorcę z bilansowania i zaprzestanie pobierania marży dodatkowej z dniem zakończenia bieżącego 3-letniego okresu kredytowania (ust. 5). PKO BP SA powiadamia Kredytobiorcę w formie pisemnej, o każdej zmianie wysokości oprocentowania kredytu, z podaniem terminu, od którego zmiana ta obowiązuje. W przypadku, gdy zabezpieczenie kredytu stanowi poręczenie powyższą informację otrzymują poręczyciele. PKO BP SA nie będzie informować o każdej zmianie wysokości oprocentowania kredytu osób innych niż poręczyciele, będących dłużnikami PKO BP SA z tytułu zabezpieczenia kredytu (ust. 6). W § 8 określono, że odsetki będą obliczane miesięcznie od (kwoty zadłużenia z tytułu kredytu/podstawy oprocentowania kredytu według obowiązującej w tym okresie zmiennej/stałej stopy procentowej dla kredytu począwszy od dnia następnego po dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy, do dnia spłaty kredytu włącznie (ust.1)), odsetki są obliczane w okresach jednodniowych (ust. 2), natomiast w § 9 wskazano, że środki pieniężne Kredytobiorcy zgromadzone na rachunku bilansującym nie są oprocentowane (ust.1), Kredytobiorca może dysponować środkami, o których mowa w ust. 1, bez ograniczeń za pośrednictwem rachunku ROR (ust. 2), a w § 10, że PKO BP SA powiadamia Kredytobiorcę na piśmie, o każdej zmianie wysokości oprocentowania kredytu, z

podaniem terminu, od którego zmiana ta obowiązuje (ust. 1), W przypadku, gdy zabezpieczenie kredytu stanowi poręczenie, informację, o której mowa w ust. 1, otrzymują poręczyciele. PKO BP SA nie będzie informowała o każdej zmianie wysokości oprocentowania kredytu innych osób, nie będących dłużnikami osobistymi PKO BP SA z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu (ust. 2).

W dalszej Części Ogólnej Umowy określono zasady naliczania opłat i prowizji, zabezpieczenia spłaty kredytu oraz zasady spłaty kredytu.

W § 18 ujęto, że Kredytobiorca jest zobowiązany do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie, o którym mowa w § 7 ust. 1 CSU (ust. 1), Kredytobiorca jest zobowiązany do spłat kredytu w ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych w terminie, o którym mowa w § 7 ust. 6 CSU, zgodnie z zawiadomieniami o wysokości raty spłaty kredytu, doręczanymi Kredytobiorcy i poręczycielom (ust. 2), natomiast w § 19, 20, 21, 22, 23, 30, 31 określono szczegółowo proces spłaty kredytu, mając na uwadze między innymi karencję, powstanie zadłużenia, cel bilansowania, kolejność zaliczania spłaty zadłużenia, ustalenie terminu spłaty, możliwość zawieszenia spłaty kredytu.

W § 33 sprecyzowano, że niespłacenie przez Kredytobiorcę części albo całości raty spłaty kredytu w terminie określonym w umowie, spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym (ust. 1), brak środków na rachunku, o którym mowa w § 7 ust. 4 CSU, w terminie, o którym mowa w § 7 ust. 6 CSU, wywołuje skutek w postaci niespłacenia raty kredytu lub wynikającego z umowy zadłużenia (ust. 2).

W § 34 podano, że PKO BP SA zawiadamia Kredytobiorcę pisemnie, listem zwykłym, o kwocie należności z tytułu zaległej i kolejnej raty spłaty kredytu, wysyłając przypomnienie (ust. 1), Przypomnienie, o którym mowa w ust. 1, otrzymują również poręczyciele oraz inne osoby będące dłużnikami PKO BP SA z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu (ust. 2), Koszty sporządzenia i wysłania przypomnienia obciążają Kredytobiorcę i są podawane w Taryfie (ust. 3). W § 35 określono skutki powstania zadłużenia przeterminowanego m.in. odnośnie naliczania odsetek, potrącania należności.

W rozdziale 7 Ogólnej Części umowy określono zasady wypowiedzenia, rozwiązania i odstąpienia od umowy.

W § 40 określono, że PKO BP SA może wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku: 1) niedokonania przez Kredytobiorcę spłaty dwóch kolejnych rat kredytu w terminach określonych przez PKO BP SA w wysłanych do Kredytobiorcy i poręczycieli dwóch kolejnych przypomnieniach, o których mowa w § 34 COU, 2) naruszenia przez Kredytobiorcę postanowień umowy,

3) wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie, 4) utraty lub przewidywanej, według oceny PKO BP SA, utraty zdolności Kredytobiorcy do spłaty kredytu, lub zmniejszenia się wartości zabezpieczenia, PKO BP SA może wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty lub domagać się ustanowienia przez Kredytobiorcę dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu, a w przypadku gdy kredyt jest wypłacany w transzach - wstrzymać dalszą wypłatę kredytu.

W § 41 podano, że PKO BP SA powiadomi o wypowiedzeniu umowy Kredytobiorcę i osoby, o których mowa w § 34 ust. 2 COU, poprzez doręczenie wypowiedzenia: 1) osobiście - za potwierdzeniem odbioru, lub 2) listem poleconym - za zwrotnym potwierdzeniem odbioru (ust. 1), okres wypowiedzenia umowy wynosi 30 dni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia Kredytobiorcy wypowiedzenia umowy (ust. 2), Kredytobiorca wyraża zgodę na uznanie za doręczone wypowiedzenie umowy, wysłane przez PKO BP SA listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru na ostatnio wskazane imię i nazwisko oraz adres Kredytobiorcy, w razie zwrotu listu do PKO BP SA (ust. 3), Za datę doręczenia wypowiedzenia umowy uznaje się dzień: 1) doręczenia wypowiedzenia osobiście lub listem poleconym, 2) pierwszego awizowania nie doręczonego wypowiedzenia wysłanego w sposób, o którym mowa w ust. 3 (ust.4)

W wyniku omyłki pracownika powodowego banku elementem umowy stron, zgodnie z § 1 ust. 2 CSU, stała się Część Ogólna Umowy dla kredytów w PLN, stąd w umowie stron nie ma żadnych postanowień dotyczących kursów PLN/CHF i zasad przeliczania świadczeń pomiędzy tymi dwoma walutami. Pozwani nie zdawali sobie nawet z powyższego sprawy, gdyż byli zainteresowani uzyskaniem kredytu w PLN, kwotę PLN faktycznie uzyskali i raty w PLN faktycznie spłacali (dowód: umowa kredytu k. 14-22, przesłuchanie stron k. 289-292, pełnomocnictwo [REDACTED] i Pani [REDACTED] k. 113,114).

Umowa została zawarta z wykorzystaniem przedłożonego przez bank wzorca umownego bez możliwości negocjacji jej treści. Proces zawierania umowy trwał ok. 30 minut Pozwani nie zdawali sobie sprawy z tego, że spłata rat będzie odbywała się z uwzględnieniem tabeli kursowej, gdyż w przypadku poprzednich kredytów w CHF zawartych z powodów raty kredytu były po prostu pobierane automatycznie z ich rachunku w PLN. Wypłata kredytu nastąpiła w walucie polskiej (dowód: przesłuchanie pozwanej [REDACTED] – zapis elektroniczny rozprawy z dnia 8 lutego 2019 r. k. 289, przesłuchanie pozwanego [REDACTED] – zapis elektroniczny rozprawy z dnia 8 lutego 2019 r. k. 292, dowody wypłaty kredytu k. 283 - 286).

Strony jednocześnie łączyły umowy rachunków oszczędnościowo – rozliczeniowych, usług bankowości elektronicznej oraz wydania określonych kart (dowód: umowa z dnia 01.12.2008r., z dnia 7.05.2009r., z dnia 13.09.2008 r., z dnia 19.06.2007r. k. 527 - 552).

Obowiązujący od dnia 8 stycznia 2008r. Regulamin Rachunków bankowych dla klientów instytucjonalnych w Powszechnej Kasie Oszczędności Banku Polskim S.A. określał, że w przypadku dokonania operacji walutowych z rachunku w walucie innej niż waluta rachunku, do rozliczania walut stosuje się kursy walut obowiązujące w PKO BP SA w chwili wykonywania dyspozycji, zgodnie z zasadami stosowania kursów obowiązującymi w PKO BP S.A. (§ 10) (dowód: regulamin k. 524-526).

Obowiązujący zaś od dnia 23 września 2008r. Regulamin Rachunku Oszczędnościowego oraz usług Bankowości Elektronicznej IPKO w Powszechnej Kasie Oszczędności Banku Polskim S.A. przewidywał, że w przypadku wpływu na rachunek środków w innej walucie niż waluta rachunku PKO BP SA dokona przewalutowania tych środków na walutę, w której prowadzony jest rachunek według zasad, o których mowa w §16ust. 1 (§ 14), kwotę wypłaty w innej walucie niż waluta rachunku, ustala się według zasad, o których mowa w §16 ust. 1 (§ 15), w przypadku dokonywania operacji walutowych, do przeliczenia walut PKO BP SA stosuje kursy kupna albo sprzedaży walut, obowiązujące w PKO BP S.A. przy dokonywaniu wpłaty albo wypłaty, zgodnie z określonymi przez PKO BP SA zasadami stosowania kursów walut, obowiązujące w PKO BP SA przy dokonywaniu wpłaty albo wypłaty, zgodnie z określonymi przez PKO BP SA zasadami stosowania kursów walut (§ 16 ust. 1), kursy walut PKO BP SA mogą ulegać zmianie w ciągu dnia operacyjnego i podawane są do wiadomości w bieżącej Tabeli kursów PKO BP SA, dostępnej w oddziałach PKO BP SA oraz na stronach internetowych PKO BP SA (<http://www.pkobp.pl>) (§ 16 ust. 2) (dowód: regulamin k. 538-545).

W dniu 24 stycznia 2011 r. strony podpisały aneks nr 1 do umowy, na podstawie którego zawieszono spłatę sześciu rat kapitału i odsetek w okresie od 01.02.2011 r. do 01.07.2011 r. Porozumieniem z dnia 31 października 2013 r. ustalono zmianę dotychczasowego rachunku, z którego są dokonywane spłaty. Następnie w dniu 26 sierpnia 2014 r. strony podpisały aneks nr 2 zmieniający zasady oprocentowania kredytu. Ustalono w nim, iż kredyt podlega oprocentowaniu według stawki LIBOR 3M dla CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych. Dnia 17 lipca 2014 r. pozwani otrzymali od powoda na rachunek kredytu kwotę 3.621,32 CHF tytułem korekty odsetek. Pozwani podpisując powyższe dokumenty nie wiedzieli dokładnie z jakiego tytułu przysługuje im zwrot od powoda środków finansowych (dowód: aneks nr 1 z dnia 23 lipca 2008r. k. 241-242, aneks nr 2 z dnia

26.08.2014 r. k. 240, zestawienie operacji na dzień 17.07.2014 r. k. 62, porozumienie z dnia 31.10.2013 r. k. 238-239, przesłuchanie stron k. 289-292).

Pozwani zaprzestali regulowania zobowiązania w sposób terminowy. Zgodnie z wyciągiem z ksiąg bankowych Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedziba w Warszawie NR [REDAKTED] na dzień 25.04.2018r. figurowało wymagalne zadłużenie pozwanych z tytułu: umowy nr [REDAKTED] w kwocie 163.240,88 CHF, ze wskazaniem iż na wymagalne zadłużenie w kwocie 163.240,88 CHF składają się: należność główna w wysokości 150.954,69 CHF, odsetki za okres od 01.12.2016 do 25.04.2018r., 10,00% od 2016-12-01 do nadal w wysokości 12.286,19 CHF, koszty, opłaty i prowizje bankowe 0,00 CHF. Określono, że dalsze należne odsetki od dnia 26.04.2018r. do dnia zapłaty naliczane są od należności głównej w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, aktualna wysokość stopy wg której naliczane są odsetki wynosi 10,00 % w stosunku rocznym, jednak nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa tj. dwukrotność sumy stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych (dowód: zestawienie operacji na rachunku pozwanych przeznaczonych do spłaty kredytu k. 124- 212, k. 500-504, historia operacji na kontrakcie kredytowym k. 212-221, wyciąg z ksiąg banku k. 6, dokument rozliczeniowy k. 505-509).

Powód mając na uwadze obowiązek informacyjny wynikający z § 40 pkt 1 Umowy w dniu 16.02.2017 r. skierował do pozwanych przypomnienie, w dniu 06.03.2017 r. zawiadomienie o niedopłacie, a w dniu 04.04.2018 r. monit (dowód: pismo powoda z dnia 16.02.2017 r., pismo z dnia 06.03.2017 r., pismo z dnia 04.04.2017 r. k. 116-120).

Pismami z dnia 7 czerwca 2017 r. powód złożył oświadczenie o wypowiedzeniu przedmiotowej umowy, wskazując na zadłużenie w spłacie rat kredytowych w kwocie 5.670.93 CHF, które to pisma skutecznie zostały doręczone pozwany. Zgodnie z oświadczeniem powoda brak spłaty ww wymagalnego zadłużenia w okresie biegu terminu wypowiedzenia spowoduje, iż cała wierzytelność stanie się natychmiast wymagalna. Następnie pismami z dnia 21 sierpnia 2017 r. powód wezwał pozwanych do zapłaty dochodzonych kwot (dowód: pisma banku z dnia 07.06.2017 r. wraz z potwierdzeniem doręczenia, k. 23-26, pisma banku z dnia 21.08.2017 r. k.7-8, pełnomocnictwo dla [REDAKTED] k. 115).

Pismem z dnia 12 października 2020 r. pozwani, stojąc na stanowisku, że zawarta przez nich umowa jest nieważna, wezwali powoda do zapłaty na ich rzecz wszelkich uiszczonych w okresie od dnia 3 listopada 2008 r. do dnia 28 kwietnia

2017 r. należności w zw. z umową tj. kwoty 205.758,57 zł i kwoty 41.128,94 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia wymagalności w.w. roszczeń w terminie 3 dnia od dnia otrzymania pisma (dowód: wezwania wraz z potwierdzeniem nadania k. 519-522).

Powód wypłacił z tytułu zawartej przez strony umowy na rzecz pozwanych kwotę 456.681,87 zł. W okresie od dnia 3 listopada 2008 r. do dnia 28 kwietnia 2017 r. pozwani uiszcili na rzecz powoda następujące należności w zw. z umową tj. kwoty 205.758,57 zł i kwoty 41.128,94 CHF (okoliczności bezsporne).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z przywołanych wyżej dokumentów, które zostały uznane za wiarygodne i autentyczne. Sąd meriti w ograniczonym zakresie poczynił ustalenia w oparciu o zeznania pozwanych i świadka [REDAKTOWANE], niemniej jednak uznał za wiarygodne wszystkie ich zeznania, gdyż były logiczne i konsekwentne. Oddaleniu podlegał natomiast wniosek stron o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych, albowiem zmierzały one do przedłużenia toku postępowania, jako niemające istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy na podstawie tak poczynionych szczegółowych ustaleń wskazał, że powództwo główne podlegało oddaleniu w całości, zaś żądanie ewentualne zasługiwało na uwzględnienie w części.

Sąd ten oddalił powództwo główne, gdyż był związany z żądaniem zgłoszonym w pozwie (art. 321§1kpc). Roszczenie główne było wywodzone z ważnej umowy kredytu z dnia 23.07.2008r.. Sąd niższej instancji jednakże dokonując wszechstronnej oceny umowy kredytu kolejno pod kątem zgodności z art. 353¹kc, 358§1kc, aż wreszcie art. 385¹§1kc, doszedł do przekonania, że przesłankowo należy uznać ją za nieważną, zgodnie z podniesionymi przez pozwanych zarzutami abuzywności niektórych postanowień umownych. W dalszych wywodach, sąd ten uznał, że utrzymanie w mocy umowy, po wyeliminowaniu abuzywnym postanowień dotyczących waloryzacji kredytu, nie jest możliwe, stwierdził jej nieważność na podstawie art. 58§1kc. W konsekwencji żądanie główne, jako oparte na umowie stron nie zasługiwało na uwzględnienie.

W tej sytuacji, sąd I instancji wskazał, że świadczenie spełnione w wykonaniu umowy, której nieważność stwierdzono, jest świadczeniem nienależnym w myśl art. 410 § 2 k.c., gdyż odpadła jego podstawa. Z kolei uzyskanie w wykonaniu nieważnej umowy przez kredytobiorcę świadczenia otwiera możliwość dokonania potrącenia przez kredytodawcę. Jak wskazał to sąd w dalszej części uzasadnienia, taka sytuacja zachodziła w sprawie. Pozwani bowiem, w toku niniejszej sprawy pismem z dnia 12 października 2020 r. stojąc na stanowisku, że zawarta przez nich umowa jest

nieważna, wezwali powoda do zapłaty na ich rzecz wszelkich uiszczonych w okresie od dnia 3 listopada 2008 r. do dnia 28 kwietnia 2017 r. należności w zw. z umową tj. kwoty 205.758,57 zł i kwoty 41.128,94 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia wymagalności w.w. roszczeń w terminie 3 dnia od dnia otrzymania pisma i jednocześnie podnieśli zarzut potrącenia. Bezsprzeczne bowiem pozostawało w sprawie, że powód wypłacił z tytułu zawartej przez strony umowy na rzecz pozwanych kwotę 456.681,87 zł, jak również bezsprzeczne pozostawało, że w okresie od dnia 3 listopada 2008 r. do dnia 28 kwietnia 2017 r. pozwani uiszcili na rzecz powoda następujące należności w zw. z umową tj. kwoty 205.758,57 zł i kwoty 41.128,94 franków szwajcarskich.

Nieważność umowy powodowała, iż wszelkie świadczenia uiszczone przez stronę pozwaną na rzecz powoda - zarówno tytułem spłaty wszystkich rat kapitałowo-odsetkowych były świadczeniami nienależnymi (art. 410 k.c.). Stwierdzenie nieważności spornej umowy powoduje obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (405 k.c.). Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki. Gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania, tj. teoria salda i dwóch kondykcji.

Zdaniem Sądu Okręgowego zastosowanie winna mieć teoria dwóch kondykcji, co szeroko uzasadnił.

Ponadto, jak wynikało z dalszej analizy sądu niższej instancji, pozwani w sposób skuteczny dokonali potrącenia własnej wierzytelności pieniężnej z wierzytelnością wzajemną dochodzoną pozwem (mieszczącą się w żądaniu ewentualnym) w formie przewidzianej przepisami prawa. Podsumowując sąd ten uznał, że skoro pozwani złożyli zarzut potrącenia, w sposób właściwy, a między stronami istniały wzajemne wierzytelności, należało dokonać ich wzajemnego umorzenia do kwoty niższej.

W ocenie Sądu Okręgowego uzasadnioną datą z jaką należało przeliczyć składnik kwoty przysługującej do potrącenia przez pozwanych, wyrażony w walucie CHF był średni kurs NBP z daty złożenia oświadczenia o potrąceniu, czyli z dnia 12 października 2020 r.. Tabela nr 199/A/NBP/2020 Narodowego Banku Polskiego z daty 2020-10-12 wskazywała, że średni kurs 1 franka szwajcarskiego (CHF) odpowiadał 4,1640 PLN. Tym samym, jak ustalił to sąd I instancji, kwota 41.128,94 CHF stanowiła w opisanym dacie równowartość kwoty 171.260,91 PLN. Dlatego

łączna suma wierzytelności pozwanych nadająca się do potrącenia wyniosła 377.019,48 zł (171.260,91 zł + 205.758,57 zł). Podstawa zastosowania średniego kursu NBP był przepis art. 358 § 2 k.c., który obowiązywał już w dacie złożenia oświadczenia o potrąceniu.

Z koeli wierzytelność powoda nadająca się do potrącenia stanowiła kwotę 456.681,87 zł. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzyły się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej, zatem obecnie powodowi, po wzajemnym umorzeniu w/w kwot, pozostaje uzasadnione roszczenie w stosunku do pozwanych, w zakresie pozostałej kwoty 79.662,39 zł, o czym orzekł Sąd Okręgowy w pkt.2 zaskarżonego wyroku.

Jednocześnie sąd ten dokonując analizy wniosku pozwanych o rozłożenie należności na raty w trybie art. 320 k.c., uznał, że nie zasługiwało na uwzględnienie.

W konsekwencji, sąd I instancji różnicę pomiędzy wierzytelnościami stron, na podstawie przepisu art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c. zasądził od pozwanych na rzecz powoda, o czym sąd ten orzekł w pkt 2 wyroku. O odsetkach sąd niższej instancji orzekł w zgodzie z art. 481 k.c. i art. 482 § 1 k.c. od dnia doręczenia pozwany pisma zawierającego ewentualne żądanie powoda. W pozostałym, zakresie, sąd ten w pkt 3 wyroku oddalił powództwo ewentualne.

Sąd Okręgowy jednocześnie za niezasadny uznał zarzut przedawnienia wystosowany przez pozwanych. W ocenie tego sądu brak było podstaw do stosowania do roszczeń powodów przepisu art. 731 k.c., albowiem nie są to roszczenia wynikające z prowadzenia rachunku bankowego. Zgodnie z art. 118 k.c., w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 9 lipca 2018 r., jeżeli przepis szczególnie nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata, jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. W myśl art. 5 ust. 1 ustawy zmieniającej do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych stosuje się od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej przepisy k.c. w brzmieniu nadanym tą ustawą. W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda stało się wymagalne dopiero wraz z wyartykułowaniem przez pozwanych żądania stwierdzenia nieważności umowy, a więc pod rządami art. 118 k.c., w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 9 lipca 2018 r. 6-cio letni termin przedawnienia tego roszczenia jeszcze więc nie upłynął. Zwrócić należy przy tym uwagę, że co do zasady

polskim systemie prawnym nie ma instytucji żądania stwierdzenia nieważności umowy na żądanie. Jak jednak wyjaśnił TSUE w powołanym wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. (C-260/18) faktycznie to od świadomego żądania konsumenta należy ocena czy jest podstawa dla sądu do stwierdzenia nieważności umowy. Dopiero zaś więc z tą datą można mówić, że świadczenia wypłacone kredytobiorcom stało się nienależne. Dodatkowo w cenie sądu meriti podniesienie przez pozwanych zarzutu przedawnienia stanowiłoby nadużycie prawa w rozumieniu przepisu art. 5 k.c., co szeroko omówił.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na mocy art. 100 zd. 1 in fine k.p.c., dokonując ich stosunkowego rozdzielenia, zlecając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (art. 108 k.p.c.), w pkt 4 wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani. Zaskarżyli pkt. 2 i 4 wyroku sądu I instancji.

Podnosząc zarzuty:

I. naruszenia prawa materialnego, a to:

1. art. 120§1 zdanie drugie k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy umowa jest bezwzględnie nieważna ex tunc, do początku biegu terminu przedawnienia roszczeń banku nie dochodzi do momentu, w którym kredytobiorca nie zakwestionuje skuteczności bądź ważności postanowień uprzednio wykonywanej przez siebie umowy, podczas gdy początek biegu przedawnienia jest niezależny od świadomości wierzyciela co do przysługującego mu roszczenia, a znaczenie ma wyłącznie obiektywnie ustalony najwcześniejszy możliwy termin wezwania dłużnika przez wierzyciela do wykonania zobowiązania, tj. chwila powstania zobowiązania, a więc w przypadku zobowiązania z tytułu nienależnego świadczenia, chwila spełnienia tego świadczenia;
2. art. 117§2¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie i art. 5 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że podniesienie przez pozwanych zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa podmiotowego, podczas gdy korzystanie przez pozwanych z przysługujących im praw podmiotowych korzysta z domniemania zgodności z prawem, a odmowa ich skutecznego wykonywania może być uzasadniona jedynie nadzwyczajną sytuacją, która w niniejszej sprawie nie została wykazana przez powoda;
3. art. 358§2 k.c. w zw. z art. 499 zd. 2 k.c. i art. 498§1 k.c. poprzez ich wadliwe zastosowanie, co skutkowało uznaniem, że dla przeliczenia wartości kwot wpłaconych przez pozwanych w CHF zastosowanie winien znaleźć średni kurs

NBP z dnia złożenia oświadczenia o potrąceniu, podczas gdy kursem właściwym do przeliczenia świadczenia jest kurs z dnia, w którym potrącenie stało się możliwe,

4. art. 320 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że w niniejszej sprawie nie zaistniał szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający rozłożenie świadczenia na raty, podczas gdy uzasadnione jest to trudną sytuacją materialną pozwanych.

II. naruszenie prawa procesowego, a to:

1.art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że w niniejszej sprawie zastosowanie winna znaleźć jedynie zasada stosunkowego rozdzielenia kosztów jako pochodna wyniku procesu w odniesieniu do roszczenia ewentualnego, podczas gdy w zakresie roszczenia głównego strona pozwana jest stroną w całości wygrywającą, co powinno znaleźć odzwierciedlenie we wskazanej przez Sąd zasadzie rozliczenia kosztów procesu;

2.art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie i przyjęcie, że wyrażona w nim zasada stosunkowego rozdzielenia kosztów winna mieć zastosowanie do rozliczenia wszystkich kosztów postępowania, podczas gdy mógłby on odnaleźć ewentualnie zastosowanie w stosunku do rozliczenia kosztów procesu w zakresie roszczenia ewentualnego.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt. 2, poprzez oddalenie powództwa ewentualnego w całości oraz o zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, powód wniósł o jej oddalenie za przyznaniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie. Sąd II instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, przyjmując je za własne. Skarżący zresztą tych ustaleń nie kwestionowali w trybie art. 233§1kpc, co sprawia, że Sąd Apelacyjny urzędu nie był uprawniony do ich kwestionowania. Jednocześnie ustalenia te były wystarczające do prawidłowego zastosowania prawa materialnego.

Na wstępie rozważań należało zauważyć, że Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, w odniesieniu do rozliczenia wzajemnych wierzytelności stron powstałych, w wyniku przyjęcia nieważności umowy kredytu, zasadę dwóch kondykcji. Kwestia ta została ostatecznie przesądzona w uchwale Sądu Najwyższego zapadłej w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w dniu 7 maja 2021 r., sygn. akt III CZP 6/21, który stwierdził, że jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może

wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu apelacji polegającego na nieuwzględnieniu przez sąd I instancji, że roszczenie powoda w kwocie 456681,87zł z tytułu wypłaconego pozwanym kapitału na podstawie nieważnej umowy kredytowej uległo przedawnieniu, należało jednoznacznie przyjąć, że zarzut ten okazał się chybiony, czemu dał wyraz już sąd I instancji na s. 31-32 uzasadnienia.

Mianowicie, Sąd Najwyższy w przywołanej uchwale mającej moc zasady prawnej, przesądził również, że kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna. Jak zauważył to Sąd Najwyższy stwierdzenie, że w razie trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu każdej ze stron przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) nie wyjaśnia jeszcze, kiedy roszczenia te, w szczególności roszczenie banku o zwrot wypłaconego kapitału, stają się (mogą stać się) wymagalne, co ma decydujące znaczenie zwłaszcza dla określenia początku biegu ich przedawnienia i możliwości przedstawienia do potrącenia.

Sąd Najwyższy w omawianej uchwale wyjaśnił również, że kredytobiorca-konsument nie może zakładać, iż roszczenie banku uległo przedawnieniu w terminie liczonym tak, jakby wezwanie do zwrotu udostępnionego kredytu było możliwe już w dniu jego udostępnienia (art. 120 § 1 zd. 2 k.c.). Sąd Apelacyjny oczywiście to stanowisko podziela.

Zatem już z tego powodu, zarzut naruszenia wskazanej normy prawnej, wyrażony w pkt. I ppkt.1 apelacji okazał się chybiony.

Jak wyjaśnił to Sąd Najwyższy pojęcie „trwałej bezskuteczności” należy wiązać z chwilą, w której należycie poinformowany konsument odmówi zgody na związanie niedozwolonym postanowieniem umownym ewentualnie upływie rozsądny czas do jej wyrażenia, a jednocześnie brak jest przesłanek, aby utrzymać umowę w mocy z regulacją zastępczą.

Podsumowując, owa trwała bezskuteczność (nieważność) jest równoznaczna ze stanem, w którym „czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia” w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. (condictio sine causa) oraz „nieważnością czynności prawnej” w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego dnia 7 maja 2021 r., sygn. akt III CZP 6/21).

Jednocześnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu omawianej uchwały dał wskazówki, pozwalające w sposób właściwy określić moment zaistnienia „trwałej bezskuteczności”. Mianowicie zakończenie stanu bezskuteczności zawieszanej umowy kredytowej, należy wiązać z wyraźnym żądaniem restytucyjnym kredytobiorcy-konsumenta opartym na twierdzeniu o całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu, poprzedzonym oświadczeniem konsumenta, że otrzymał otrzymany wyczerpujące informacje o konsekwencjach abuzywności klauzul (np. o wszystkich roszczeniach restytucyjnych związanych z całkowitą i trwałą bezskutecznością umowy). W toku postępowania sądowego brak takiego oświadczenia może być substytuowany przez uczynienie zadość obowiązkowi informacyjnemu przez sąd, a podtrzymanie żądania restytucyjnego przez konsumenta - po uzyskaniu stosownej informacji - będzie równoznaczne z odmową potwierdzenia klauzuli i (ewentualnie) ze sprzeciwem co do udzielenia mu ochrony przed konsekwencjami całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy.

Przenosząc powyższe rozważania na realia sprawy, wskazać należało w pierwszej kolejności, że pozwani po raz pierwszy podnieśli zarzut nieważności umowy kredytu w sprzeciwie od nakazu zapłaty, co miało miejsce w dniu 6.07.2018r. (k. 49-63). Odpis tego pisma procesowego został doręczony pełnomocnikowi powoda w dniu 15.11.2018r. (k. 104-105). Zatem dzień 16.11.2018r. w realiach sprawy mógłby na pierwszy rzut oka stanowić najwcześniejszą datę (moment wymagalności), od której należałoby liczyć początek biegu terminu przedawnienia roszczenia zgłoszonego zarówno przez pozwanych, jak roszczenia powoda z tytułu wypłaconego kapitału kredytu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, jednak momentem, w którym pozwani poznali również roszczenie wzajemne powoda o zwrot wypłaconego kapitału był dopiero dzień 2.10.2020r. (por. protokół rozprawy, k. 510), kiedy to doszło do skutecznego rozszerzenia powództwa przez powoda polegającego na zgłoszeniu żądania ewentualnego zasądzenia od pozwanych kwoty 456681,87zł (art. 193§2¹ i §3kpc). Pomimo zgłoszenia tego żądania, pozwani podtrzymali dotychczasowe stanowisko, a mianowicie domagali się, za pośrednictwem swojego pełnomocnika procesowego, stwierdzenia trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu (por. k. 511-512), przy czym należało podkreślić, że dopiero w piśmie z dnia 12.10.2020r. stanowiącym wezwanie do zapłaty (k. 519-520) skonkretyzowali swoją wzajemną wierzytelność.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu Apelacyjnego za moment określenia trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu należałoby przyjąć dzień, w którym powód zapoznał się z wezwaniem do zapłaty wysłanym przez pozwanych w dniu 12.10.2020r. (por. k. 519-520) i nie uregulował wierzytelności pozwanych w

wyznaczonym terminie. Jest to o tyle uzasadnione, że z tym momentem, żadna ze stron nie opowiadała się już w sposób jednoznaczny za utrzymaniem umowy kredytu w jakimkolwiek zakresie, skoro uprzednio również powód skutecznie rozszerzył żądanie pozwu w zakresie żądania ewentualnego zasądzenia od pozwanych zwrotu wypłaconej kwoty kredytu.

Nawet, jeżeli za początek termin przedawnienia dla roszczeń powodowego banku o zwrot wypłaconego kapitału kredytu na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c., należało przyjąć dzień następujący po dniu otrzymania przez powoda odpisu sprzeciwu (15.11.2018r.), to należało zauważyć, że do momentu skutecznego rozszerzenia powództwa (w wyniku jego złożenia doszło do przerwania biegu przedawnienia w rozumieniu art. 123§1 pkt.1kc), co miało miejsce w dniu 2.10.2020r. (art. 193§1, §2¹,§3kpc), bez wątplenia nie doszło jeszcze do upływu trzyletniego terminu przedawnienia dla tego rodzaju roszczeń powodowego banku.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, należało jednoznacznie przyjąć, że podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia roszczenia powoda nie zasługiwał na uwzględnienie.

Stąd też nie zachodziła potrzeba sięgania do art. 5kc, jak uczynił to sąd I instancji, aby usprawiedliwić opóźnienie się powoda ze zgłoszeniem roszczenia o zwrot kapitału kredytu. Tym niemniej argumenty, jakie przytoczył Sąd Okręgowy na uzasadnienie zastosowania art. 5kc zasługiwały na aprobatę.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa materialnego określonego w pkt. I ppkt.3 (art. 358§2kc w zw. z art. 499 zd.2kc i art. 498§1kc) na wstępie należało omówić problematykę związaną z umorzeniem się wzajemnych wierzytelności stron, w wyniku podniesionego przez pozwanych oświadczenia o potrąceniu.

Przechodząc do kwestii momentu umorzenia wzajemnych wierzytelności stron do wysokości wierzytelności niższej (art. 498§2kc), w związku ze złożeniem przez pozwanych pismem z dnia 12.11.2020r. (k. 521-522) zarzutu potrącenia, należało w pierwszej kolejności odnieść się do ustalenia z jakim momentem do tego umorzenia miało dojść, co w realiach sprawy jest o tyle istotne, skoro część wzajemnej wierzytelności pozwanych była wyrażona w walucie obcej (CHF), która jak każda inna waluta podlega ciągłym wahaniom w relacji do polskiego złotego.

Przede wszystkim, aby wzajemne wierzytelności mogły podlegać potrąceniu muszą być wymagalne w myśl art. 498§1kc, z tym zastrzeżeniem, że orzecznictwo przyjmuje, co aprobuje sąd II instancji, że w razie zgłoszenia wierzytelności do potrącenia wystarczy - pomimo treści [art. 498](#) k.c. - aby wymagalna była wierzytelność potrącającego (tj. pozwanych), w odniesieniu zaś do wierzytelności przeciwstawnej (powoda) zachodzi tylko możliwość zaspokojenia (por. wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 21 stycznia 2004 r., [IV CK 362/02](#), nie publ. oraz z dnia 3 kwietnia 2014 r., [V CSK 242/13](#), LEX nr 1467141; z dnia 5 marca 2019 r. , II CSK 41/18). Po drugie potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe (art. 499kc).

Jeśli chodzi o wierzytelność powoda z tytułu zwrotu kapitału kredytu, to skutecznie została zgłoszona w procesie w dniu 2.10.2020r.. Jak przyjmuje się powszechnie pozew (pismo procesowe zmieniające pozew) może stanowić wezwanie do spełnienia świadczenia. W tej sytuacji zgodnie z art. 455kc świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Zatem, skoro pozwani, pomimo zgłoszenia przez powoda w dniu 2.10.2020r. żądania ewentualnego, w dalszym ciągu konsekwentnie opowiadali się za unieważnieniem umowy kredytu, tym samym w realiach sprawy należało przyjąć, co zostało już zasygnalizowane powyżej, że trwała bezskuteczność (nieważność) umowy kredytu, a tym samym wymagalność wzajemnej wierzytelności pozwanych nastąpiła po upływie trzech dni, od otrzymania przez powoda wezwania do zapłaty wzajemnych wierzytelności zgłoszonych przez pozwanych. Wprawdzie, jak wskazał to sąd I instancji na s. 26 uzasadnienia (k. 601) wysokość wzajemnych wierzytelności każdej ze stron, nie była sporna, tym niemniej, pozwani dopiero w wezwaniu z dnia 12.10.2020r. dali jednoznaczny wyraz, że domagają się unieważnienia umowy kredytu i zdają sobie sprawę z konsekwencji unieważnienia umowy, skoro dodatkowo poznali ostateczne stanowisko powodowego banku, który domagał się w tym procesie rozliczenia roszczenia z tytułu udzielonego kredytu.

W tej sytuacji, w ocenie Sądu Apelacyjnego, należało przyjąć, że dniem, w którym wierzytelność pozwanych uzyskała cechę wymagalności należało określić na 27.10.2020r., kiedy upłynął wyznaczony powodowi termin spełnienia świadczenia zgłoszonego przez pozwanych (powód nie zaprzeczył tej okoliczności, pomimo braku zaoferowania przez pozwanych dowodu odebrania przez powoda wezwania z dnia 12.10.2020r.). Ponieważ część ich roszczenia była wyrażona w CHF, a tym samym należało z tego dnia przyjąć średni kurs CHF publikowany przez NBP, który wynosił 4,2742zł, a zatem był wyższy od przyjętego przez sąd I instancji o 0,1102zł (4,1640zł), co przy uwzględnieniu kwoty wyrażonej w CHF (41128,94), dało kwotę 4532,41zł, która powinna zostać dodatkowo rozliczona na korzyść pozwanych. Zgodnie bowiem z art. 499 zd.2 kc oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Potrącenie stało się możliwe z dniem 27.10.2020r., kiedy to wierzytelność pozwanych uzyskała status wierzytelności wymagalnej. Dla porządku

wskazać należało, że wtedy wierzytelność powoda również miała status wierzytelności wymagalnej, co zostało stwierdzone powyżej.

Przechodząc do omówienia ostatniego z zarzutów, a mianowicie art. 320kpc, należało w całości podzielić stanowisko sądu I instancji o braku podstaw do ratalnego rozłożenia zasadzonej na rzecz powoda należności, tym bardziej, że zobowiązanie pozwanych w wyniku częściowego uwzględnienia apelacji uległo zmniejszeniu o kwotę ponad 5000zł wraz z należnościami ubocznymi od tej kwoty. O zastosowaniu tego przepisu decydować będą ustalenia, w świetle których są podstawy do wniosku, że zostały spełnione wymienione w przepisie przesłanki materialnoprawne i procesowe. O tym, czy chodzi o szczególnie uzasadnione wypadki, decydują okoliczności konkretnego wypadku. Z reguły chodzić będzie o okoliczności leżące po stronie konkretnego dłużnika, jego sytuacja majątkowa, finansowa, rodzinna, które czynią nierealnym spełnienie przez niego od razu i w pełnej wysokości zasadzonego świadczenia. Należy również zauważyć, że Sąd przy stosowaniu art. 320 kpc powinien również uwzględniać interesy ekonomiczne powoda.

Przenosząc powyższe wskazówki na tło sprawy, należało zauważyć, że wprawdzie pełnomocnik pozwanych wskazał, że z uwagi na ich aktualną trudną sytuację materialną, nie mają możliwości jednorazowego uiszczenia zasadzonej należności na rzecz banku, jednak w żaden sposób tej okoliczności nie wykazał. Ponadto, skoro doszło do unieważnienia umowy kredytu w sposób przesłankowy, pozwani odnieśli wymierną korzyść majątkową, w postaci istotnego zredukowania salda zadłużenia. Bez wątplenia ich sytuacja majątkowa uległa zatem poprawie, skoro do zapłaty pozostaje im wyłącznie kwotą 75405,55zł. Pozwani dysponują ponadto składnikiem majątkowym, który może stanowić wystarczające zabezpieczenie, aby uzyskać odpowiedni kredyt lub pożyczkę, aby wywiązać się wobec powoda z zobowiązania w całości.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia art. 98§1 i 3kpc oraz art. 100kpc zawartych w pkt. II zarzutów apelacyjnych należało zauważyć, że skoro powód przegrał w całości powództwo główne, zaś pozwani w tym zakresie sprawę w całości wygrali, natomiast w zakresie roszczenia ewentualnego, powództwo powoda zostało uwzględnione jedynie w części, należało w sposób odpowiedni zmienić treść rozstrzygnięcia o kosztach procesu zamieszczoną w pkt.4 zaskarżonego orzeczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2021 r. I ACa 106/21).

Podsumowując, uwzględnienie części zarzutów podniesionych w apelacji, prowadziło do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia po myśli art. 386§1kpc w kierunku zaprezentowanym w 1). wyroku sądu II instancji.

O kosztach postępowania apelacyjnego należało orzec po myśli art. 100kpc zw. z art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§1 kpc. Mianowicie pozwani ponieśli opłatę od apelacji w wysokości 1000zł, w tym 100zł od wniosku o uzasadnienie wyroku oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 4050zł (§ 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie), tj. w sumie 5050zł. Natomiast powódka poniosła koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5400zł (§ 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 tego samego Rozporządzenia), z uwagi na fakt, że reprezentował ją na tym etapie postępowania nowy pełnomocnik procesowy. Łączne koszty obu stron wyniosły zatem 10450zł. Pozwani wygrali ten etap postępowania w 6%, a zatem obciążały ich koszty procesu w wysokości 94% z kwoty 10450zł, tj. w wysokości 9823zł. W tej sytuacji to od nich na rzecz powódki należało zasądzić kwotę 4773zł z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Piotr Łakomiak